

Vergaderjaar 2010–2011

29 407

Vrij verkeer werknemers uit de nieuwe EU lidstaten

Nr. 129

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 augustus 2011

Tijdens het Algemeen Overleg Arbeidsmigratie van 26 mei jl. heb ik toegezegd na afloop van de overgangperiode voor de afgifte van tewerkstellingsvergunningen voor seizoenarbeid in de land- en tuinbouw, uw Kamer over het verloop van deze periode tot 1 juli te informeren. Met deze brief voldoe ik aan mijn toezegging.

Ik ga in deze brief achtereenvolgens in op het beschikbaar prioriteitgenietend aanbod, het verloop van de overgangperiode, de ervaring met de inschakeling van aanbod via uitzendbureaus, plaatsing van uitkeringsgerechtigden en handhaving. In mijn brieven van 21 april 2011 (Kamerstukken II, 2010/11, 29 407, nr. 119) en 12 mei 2011 (Kamerstukken II, 2010/11, 29 407, nr. 126) heb ik uw Kamer reeds geïnformeerd over het beleid en de procedure m.b.t. tewerkstellingsvergunningen in de land- en tuinbouw, de reden voor een overgangperiode en de inhoud daarvan.

Beschikbaar prioriteitgenietend aanbod

Nederland kent een relatief lage werkloosheid, maar ook in Nederland zijn er honderdduizenden mensen met een uitkering die kunnen werken. Ook als rekening wordt gehouden met het feit dat niet elke werkzoekende geschikt is voor werk in de tuinbouw, is er zelfs binnen het prioriteitgenietend aanbod in Nederland meer aanbod dan dat er vacatures zijn.

De arbeidsmigratie van mensen uit Midden- en Oost-Europese landen (de zogeheten MOE-landen) is de laatste jaren sterk gestegen. Dit komt door het openstellen in 2007 van onze arbeidsmarkt voor werknemers uit de acht MOE-landen die in 2004 lid zijn geworden van de Europese Unie (EU). Op 1 januari 2009 waren er volgens het CBS 138 000 geregistreerde migranten uit de MOE-landen in Nederland, op 1 januari 2011 waren dit er 196 000. Dit aantal is nog groter, als ook niet geregistreerde migranten

worden meegeteld. Dit is aanzienlijk meer dan destijds werd verwacht. Uitzendbureaus hebben de afgelopen jaren steeds meer ingespeeld op het vrij verkeer van werknemers binnen de Europese Unie (met uitzondering van Roemenië en Bulgarije). Er komen dan ook steeds meer mensen uit die landen beschikbaar voor de Nederlandse arbeidsmarkt. Niet alleen mensen die al in Nederland zijn, maar ook mensen die bereid zijn om naar Nederland te komen om in de tuinbouw te werken.

Het is dus duidelijk geworden dat het prioriteitgenietend aanbod binnen Nederland reëel is aangevuld met prioriteitgenietend aanbod uit andere Europese landen.

Dat de situatie op de arbeidsmarkt is gewijzigd, is ook naar voren gekomen uit contacten tussen het UWV en de uitzendorganisaties NBBU, VIA en ABU, die zijn bedoeld om scherp te krijgen of hun leden kunnen voorzien in de vraag naar prioriteitgenietend aanbod. De organisaties hebben bevestigd dat een groot aantal van hun leden voldoende aanbod kan bieden tegen marktconforme voorwaarden. Daarop zijn lijsten met uitzendbureaus aan het UWV verstrekt.

Gelet op deze algemeen bekende feiten is vastgesteld dat het prioriteitgenietend aanbod (binnenlands en Europees), waarvoor geen tewerkstellingsvergunning nodig is, bestaat uit vele honderdduizenden mensen. In dat licht is het naar mijn mening mogelijk vacatures in de land- en tuinbouw in beginsel zonder afgifte van tewerkstellingsvergunningen te vervullen. Het is aan de individuele ondernemer om dit aanbod aan te boren op het moment dat hij vacatures heeft. Het is tevens aan de ondernemer om aan te tonen dat hij ondanks de vereiste eigen inspanningen zijn vacatures niet heeft kunnen vervullen met prioriteitgenietend aanbod. In dat geval zal een tewerkstellingsvergunning worden verleend.

Overgangperiode tot 1 juli 2011

Zoals ik in het overleg met de Kamer op 26 mei heb aangegeven, is in de overgangperiode tot 1 juli in samenspraak met de sector bezien wat de precieze personeelsbehoefte is, wat uitzendbureaus kunnen doen en of er hulp nodig is bij het leggen van contacten. Ook heb ik gezegd dat in deze periode tuinders zich moeten aanpassen aan de gewijzigde arbeidsmarkt en de geldende regels ten aanzien van de verstrekking van tewerkstellingsvergunningen.

In de overgangperiode tot 1 juli 2011 heeft het UWV werkgevers uitgebreid geïnformeerd over wat van hen verwacht wordt ten aanzien van het zoeken naar prioriteitgenietend arbeidsaanbod en hen actief ondersteund bij het vinden van dit aanbod, o.a. door het aanreiken van suggesties van te benaderen uitzendbureaus. Het UWV heeft daarover tuinders individueel ingelicht en de benodigde informatie op haar website gezet. Voorts is, afhankelijk van de mate waarin UWV overtuigd was van de geleverde wervingsinspanningen en afhankelijk van de bedrijfsspecifieke kenmerken, een beperkt aantal tewerkstellingsvergunningen afgegeven.

Uit gesprekken die mijn ambtenaren met tuinders en andere betrokkenen hebben gevoerd in de overgangperiode, is gebleken dat sommige tuinders, met name in West-Brabant, de voorkeur geven aan Roemeense en Bulgaarse seizoenarbeiders die reeds jaren bij het bedrijf werken. Met hen is, naar de mening van deze tuinders, een vertrouwensband opgebouwd en deze mensen behoeven niet ingewerkt te worden. Het aannemen van andere werknemers stuit daarom bij voorbaat op weerstand. Daar waar het aanvragen van een tewerkstellingsvergunning

voor Roemenen en Bulgaren het sluitstuk van de procedure zou moeten zijn, is dit zodoende in sommige gevallen het startpunt van de procedure geworden.

Onderstaande tabel vat samen hoe de afgifte van tewerkstellingsvergunningen in het eerste halfjaar van 2011 zich verhoudt tot dezelfde periode vorig jaar.

Tabel 1: Twv-cijfers project seizoenarbeid LTO

	Twv aanvraag door werkgever gestopt	Twv verleend	Twv afgewezen
1 januari tot 1 juli 2010	49	2 038	1
1 januari tot 1 juli 2011	313	850	673

Het aantal afgegeven tewerkstellingsvergunningen voor het project seizoenarbeid is tot 1 juli 2011 fors gedaald ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Dit resultaat ondersteunt het beleid dat de wetgever heeft vastgelegd, namelijk eerst prioriteitgenietend aanbod inzetten en pas als dat aantoonbaar niet lukt, tewerkstellingsvergunningen beschikbaar stellen.

Inschakeling van aanbod via uitzendbureaus

Begin mei hebben gesprekken plaatsgevonden tussen het UWV, (Z)LTO en uitzendbureaus die grote aantallen werknemers zouden kunnen leveren. Hierin is gevraagd in welke mate de uitzendbureaus beschikken over prioriteitgenietend aanbod dat kan en wil werken in de land- en tuinbouw. Daarnaast zijn de bureaus uitvoerig bevroegd over de mate van leverbetrouwbaarheid, tariefstelling, levertijden, huisvesting en vervoer. Het UWV en LTO hebben naar aanleiding van deze gesprekken gezamenlijk geconcludeerd dat genoemde bureaus betrouwbaar overkomen, voldoen aan de standaardnormen en goed werkgeverschap vertonen. Het totaal aan te leveren uitzendkrachten op de korte termijn dekt veel, zo niet alle vraag naar seizoenwerkers. De vier uitzendbureaus moeten daarom benaderd worden door werkgevers die een tewerkstellingsvergunning willen aanvragen. Vanzelfsprekend staat het tuinders vrij daarnaast ook andere uitzendbureaus te benaderen om in hun personeelsbehoefte te voorzien.

Ondanks het feit dat uitzendbureaus voldoende aanbod hebben, geven de organisaties van uitzendbureaus in een eerste terugkoppeling aan maar zeer beperkt benaderd te worden door tuinders. Slechts in een klein aantal gevallen is er door de werkgevers ingegaan op een offerte en gebruik gemaakt van het aanbod.

Uitkeringsgerechtigden

Ten aanzien van uitkeringsgerechtigden heb ik eerder aangegeven dat er intensievere bemiddeling naar seizoenarbeid in de regio West-Brabant zou plaatsvinden, omdat daar het overgrote deel van de aanvragen om een tewerkstellingsvergunning voor Bulgaren en Roemenen wordt gedaan.

Door het UWV is vanuit de vestiging Etten-Leur in 2011 in projectvorm een werkwijze ontwikkeld met betrekking tot vacaturevervulling in de land- en tuinbouwsector die door het projectteam in het gehele district West Brabant (vestigingen Bergen op Zoom, Roosendaal, Etten-Leur, Breda en Oosterhout) wordt gehanteerd. Deze werkwijze behelst intensief contact tussen het UWV en werkgever en daarmee direct contact tussen

mogelijke kandidaten en de werkgever. Daarnaast wordt de werkgever ook de mogelijkheid geboden om een stage van twee dagen met kandidaten aan te gaan. De werkgever kan 2 dagen de werkzoekende het werk aanleren en tevens ervaren of betreffende werkzoekende geschikt is om een contract met de werkgever aan te gaan.

Voor de werving en selectie van kandidaten maakt de werkcoach een grove selectie uit de caseload in het district West-Brabant. Selectiecriteria is onder andere dat iemand voldoende uren beschikbaar moet zijn.

In de periode tot 1 juli zijn in West Brabant 1 753 verwijzingen door UWV gedaan naar vacatures in de land- en tuinbouw (een persoon kan meerdere verwijzingen krijgen). Nog niet alle gevallen zijn afgerond maar 60% van de dossiers is onderzocht. Dit betreft 1 058 verwijzingen, die betrekking hebben op 554 kandidaten (elke kandidaat krijgt gemiddeld 2 verwijzingen naar vacatures).

Hieruit komt het volgende beeld naar voren.

Tabel 2: UWV plaatsingscijfers LTO project seizoenarbeid West-Brabant

	Aantal kandidaten	Waarvan geplaatst	Waarvan elders werk gevonden	Waarvan niet aan het werk
West-Brabant	554	57	216	281

Van de groep die niet aan het werk is (281 personen) zijn 265 niet verwijtbaar werkloos. Dat wil zeggen dat andere kandidaten de baan hebben gekregen of de werkgever heeft de baan anders of niet ingevuld. De resterende 16 personen zijn verwijtbaar werkloos en hebben een kennisgeving gekregen. Van de 16 hebben 10 mensen daadwerkelijk een maatregel (sanctie) opgelegd gekregen (bij 3 van de 10 is de uitkering stopgezet). Bij 2 kennisgevingen is na hoor/wederhoor geoordeeld dat er toch geen sprake van verwijtbaarheid was. Vier kennisgevingen zijn nog in behandeling.

Bij het verwijzen van uitkeringsgerechtigden naar vacatures in de land- en tuinbouw doet zich zeer regelmatig de situatie voor dat iemand een baan aangeboden krijgt en er vervolgens voor kiest om werk in een andere sector te aanvaarden, gelet op persoonlijke voorkeuren. Hierdoor wordt het aantal plaatsingen in de sector beperkt. Dit draagt echter wel bij aan het beleidsdoel van het kabinet om zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen.

Handhaving

Een verminderde afgifte van tewerkstellingsvergunningen zou mogelijk illegale arbeid en misstanden in de hand kunnen werken. Vooral nog blijkt uit recente onderzoeken dat dit niet op grote schaal het geval is. Ik heb medio juli de Arbeidsinspectie opdracht gegeven de controles te intensiveren. Op dit moment zijn 85 bedrijven in West-Brabant bezocht die geen tewerkstellingsvergunning hebben aangevraagd of waar deze geweigerd is. Tot nu toe is bij twee bedrijven illegale tewerkstelling geconstateerd. Uit de inspecties tot nu toe kwam het beeld naar voren dat werkgevers regelmatig Polen hebben ingezet.

Tot slot

Ik ben als minister gehouden de wet uit te voeren en daarom stuur ik op het eerst inzetten van prioriteitgenietend aanbod en pas als dat aantoonbaar niet kan, het verlenen van tewerkstellingsvergunningen.

Gelet op het feit dat het aantal tewerkstellingsvergunningen is gedaald, dat uitzendkrachten en uitkeringsgerechtigden actief worden bemiddeld, maar slechts in geringe mate zijn ingezet door werkgevers in de sector, alsook gelet op het geringe aantal overtredingen van de Wet arbeid vreemdelingen, concludeer ik dat tuinders de weg hebben gevonden naar prioriteitgenietend aanbod.

Hoewel ik niet stuur op aantallen vergunningen, ga ik ervan uit dat de daling door zal zetten en dat personeelsvoorziening in de land-en tuinbouw een nieuw evenwicht bereikt.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
H. G. J. Kamp